

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

Циклова комісія правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора

З навчальної роботи

 Л. ІЛЛЯШЕНКО

«27» серпня_ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ МЕНЕДЖМЕНТУ

**підготовки фахового молодшого бакалавра
освітньо-професійна програма ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА
БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ
галузь знань 07 Управління та адміністрування
спеціальність 076 Підприємництво та торгівля
мова навчання: українська
статус дисципліни: обов'язкова**

2024 рік

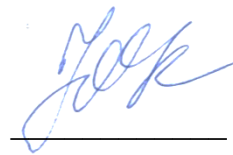
Робоча програма з дисципліни «Основи менеджменту» складена на основі освітньо-професійної програми Підприємництво, торгівля та біржова діяльність спеціальності 076 Підприємництво та торгівля, - «25» серпня 2024 р. – 15 с.

Розробник: **Антон Савінов**
викладач категорії «спеціаліст»

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії правових дисциплін.

Протокол № 1 від 26 серпня 2024 р.

Голова циклової комісії

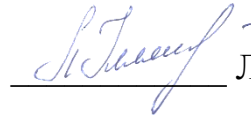

Юлія СОКОЛ

Схвалено методичною радою коледжу

Протокол № 1 від 26 серпня 2024 р.

Голова методичної ради

Людмила ІЛЛЯШЕНКО

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 07 Управління та адміністрування	Обов'язкова
Змістових модулів – 5	Спеціальність 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 120		2-й, 3-й
		Семестр
		4-й, 6-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи здобувача фахової передвищої освіти – 4,6	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	34 год.
		Практичні, семінарські
		12 год.
		Самостійна робота
		74 год.
		Вид контролю:
		залік

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни: формування здобувачів фахової передвищої освіти сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі менеджменту, розуміння концептуальних основ системного управління організаціями; набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень.

Передумови вивчення дисципліни «Основи менеджменту».

До початку вивчення дисципліни здобувачі фахової передвищої освіти повинні мати загальні знання з дисципліни «Українська мова(за професійним спрямуванням)».

Завдання дисципліни: вивчення сутності, цілей і засад менеджменту, організаційної побудови та системи управління підприємством, методології стратегічного та оперативного планування; набуття вмінь ефективно використовувати інструменти управління.

На основі вивчення дисципліни «Основи менеджменту» у здобувачів фахової передвищої освіти формуються наступні **компетентності**:

- СК 2. Здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо діяльності підприємства.
- СК 6. Здатність виконувати професійні завдання в організації діяльності підприємницьких та торговельних структур.

3. Очікувані результати навчання

Під час вивчення дисципліни здобувачі фахової передвищої освіти мають досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання, передбачені освітньо-професійною програмою:

РН 8. Володіти методами й інструментарієм для підготовки проєктів управлінських рішень щодо створення й функціонування підприємницьких та торговельних структур.

РН 12. Виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких та торговельних структур.

У підсумку здобувачі фахової передвищої освіти повинні

знати: законодавчу базу та інструктивні матеріали, які регламентують управлінську діяльність; організаційні структури управління; розподіл обов'язків, відповідальності по рівнях управління; методи управління як основу реалізації принципів і функцій менеджменту; зміст планування як однієї із головних функцій управління; основні типи планів та методiku їх розробки; механізм поточного планування та оперативного управління; суть мотиваційного процесу в організації праці персоналу, основні концепції мотивації, можливості їх використання в підприємницькій діяльності; суть, основні елементи, завдання, види та етапи процесу управлінського контролю, загальні процеси відхилення і корегування діяльності персоналу і підприємства; стилі керівництва, основні правила делегування повноважень і прав підлеглим.

вміти: визначити суть управлінської діяльності на підприємстві; планувати роботу структурних підрозділів; розподіляти працівників по рівнях управління з рівномірним завантаженням на робочих місцях; застосувати методи адміністративного впливу, поєднуючи їх економічними та соціально-психологічними факторами спонукання персоналу до праці; розробляти основні показники поточних та оперативних планів; реалізувати їх в практичній діяльності; розподіляти повноваження і відповідальність по рівнях управління; застосовувати засоби економічного і неекономічного мотиваційного впливу при організації праці персоналу по досягненню поставлених цілей та виконанню виробничих завдань.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Тема 1. Поняття і сутність менеджменту (РН 12)

Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Сутність категорій «управління» та «менеджмент». Управлінські відносини як предмет менеджменту. Менеджмент як система наукових знань. Менеджмент як мистецтво управління.

Сфери менеджменту: виробництво, фінанси, кадри, нововведення, облік, збут, зовнішньоекономічна діяльність. Існуючі парадигми менеджменту.

Поняття організації. Загальні риси організацій: вертикальний та горизонтальний поділ праці, залежність від зовнішнього оточення, об'єктивність управління, структуризація.

Організація як відкрита динамічна система: керуюча та керована підсистеми.

Еволюція організації. Концепції життєвого циклу організації. Культура організації. Типи організацій в Україні.

Передумови виникнення науки управління. Підходи до класифікації напрямків розвитку науки управління. Загальна характеристика еволюції наукових підходів до управління організаціями.

Співвідношення категорій «управління», «менеджмент», «адміністрування», «керування». Емпіричний підхід до менеджменту. Управління як наука і мистецтво. Функції менеджменту. Цикл менеджменту. Сучасне тлумачення ролі і сутності менеджменту.

Історія розвитку управлінської думки у світі та в Україні. Розвиток управлінської науки в Україні. Особливості формування сучасної моделі менеджменту в Україні.

Зовнішнє середовище організації: фактори прямої та непрямой дії. Загальні характеристики зовнішнього середовища: об'єктивність, взаємозв'язок факторів, складність, динамічність, невизначеність. Оцінка факторів зовнішнього середовища.

Тема 2. Розвиток науки управління (РН 12)

Дослідження історичного розвитку науки менеджменту. Чотири найважливіші підходи розвитку теорії та практики управління:

- підхід з позицій виокремлення різних шкіл в управлінні;
- процесний, сутність управління якого тлумачиться як безперервна серія взаємопов'язаних управлінських функцій;
- системний, сутність якого полягає в тому, що керівники мають розглядати організацію як сукупність таких взаємозалежних елементів, як люди, структура, завдання та технологія, що орієнтуються на досягнення різних цілей в умовах змінюваного зовнішнього середовища;
- ситуаційний, концентрується на тому, що придатність різних методів в управлінні визначається ситуацією.

Сучасні напрями розвитку науки управління.

Змістовий модуль 2

Тема 3. Планування в організації (РН 8, РН 12)

Поняття «планування». Основні елементи системи планування. Етапи процесу планування: визначення місій та цілей; оцінка сильних і слабких боків організації; розроблення стратегії. Базові стратегії.

Поняття «мета» в управлінні та класифікація цілей організації. Вимоги до слушно сформульованих цілей. Місія та задачі організації. Традиційний процес постановки цілей. Місце планування з-поміж функцій управління. Основні елементи системи планування. Етапи процесу планування: визначення цілей; розробка стратегії; надання стратегії конкретної форми. Типи планів в організації. Ситуаційні фактори планування: рівень управління; життєвий цикл організації; ступінь невизначеності середовища.

Концепція управління за цілями (концепція МВО). Зміст основних етапів управління за цілями. Делегування повноважень та визначення відповідальності за виконання дій. Систематичне відстеження та оцінка ходу досягнення цілей самими робітниками без зовнішнього втручання. Оцінка досягнення загальної мети та посилення впливу. Переваги та недоліки управління за цілями.

Етапи стратегічного планування. Елементи стратегії. Рівні стратегії: загальнокорпоративна стратегія; стратегія бізнесу; функціональна стратегія. Піраміда стратегій. Процес формулювання стратегії. Визначення місії фірми. Зовнішній аналіз: сприятливі можливості та загрози. Внутрішній аналіз: сильні та слабкі сторони організації.

Методи вибору загальнокорпоративної стратегії. Матриця BCG (англ. BCG matrix) як інструмент для стратегічного аналізу і планування. Класифікація типів стратегічних господарських підрозділів в матриці BCG. Правила побудови, переваги та недоліки використання матриці BCG.

Стратегічне планування. SWOT-аналіз. Аналіз стратегічних альтернатив та вибір стратегії. Тактичні та оперативні плани. Програми. Політика. Стандартні операційні процедури. Правила.

Тактика, політика, процедури, правила оперативного планування. Загальна характеристика бізнес-планування. Основні етапи процесу складання тижневого плану.

Тема 4. Організація як функція управління (РН 8, РН 12)

Сутність функції організації та її місце в системі управління. Поняття «організаційна діяльність». Складові організаційної діяльності. Організаційна структура як результат організаційної діяльності: ступінь складності; ступінь формалізації, ступінь централізації.

Теорії організації: класична (ієрархічна), неокласична (поведінкова), сучасна (ситуаційна).

Основи організаційного проектування. Проектування робіт в організації: аналіз виробничих операцій; проектування робіт. Методи перепроєктування робіт.

Типи організаційних структур управління. Лінійна, функціональна, лінійно-функціональна, дивізійна, матрична організаційні структури. Фактори формування організаційної структури управління. Переваги та недоліки різних типів організаційних структур. Методи вибору типу організаційної структури.

Управління організаційними змінами. Сутність, процес організаційних змін. Етапи процесу організаційних змін: визначення необхідності змін; визначення цілей організаційних змін; діагноз; планування змін і вибір техніки змін; здійснення змін; оцінка змін. Причини опору організаційним змінам і методи подолання опору змінам. Вибір тактики проведення організаційних змін.

Тема 5. Мотивація (РН 8, РН 12)

Мотивація як фактор забезпечення успіху діяльності організації. Поняття «потреби», «спонукання», «стимули», «мотивація». Внутрішнє і зовнішнє винагородження. Сутність мотивування. Зміст основних етапів і послідовність їх реалізації в моделі процесу мотивації.

Співвідношення понять стимулювання і мотивація в управлінні. Заохочення соціально-психологічного і морального плану. Еволюція мотивуючих факторів. Методи «культурно-партнерського» менеджменту. Трудова мотивація як усвідомлене і цілеспрямоване спонукання працівника до праці шляхом стабільного впливу на його потреби, інтереси та цілі.

Сутність змістовного підходу до вивчення мотивації. Основні положення ключових теорій змісту мотивації: теорії ієрархії потреб А. Маслоу, теорії ERG К. Альдерфера, теорії набутих потреб Д. МакКлелланда, теорії «мотиваційної гігієни» Ф. Герцберга. Метод збагачення праці. Порівняльний аналіз теорій змісту мотивації.

Концепція процесного підходу до вивчення мотивації. Сутнісна характеристика основних теорій процесу мотивації: теорії сподівань В. Врума, теорії справедливості С. Адамса, комплексної теорії мотивації Портера-Лоулера. Практична цінність теорій процесу мотивації. Проблеми мотивації в сучасній практиці управління.

Соціальна політика підприємства, як складова частина менеджменту. Вибір пріоритетів в напрямку соціальної політики. Вибір форм надання пільг, послуг, виплат та їх видів. Оцінка величини можливих виплат, виходячи із поставлених задач та фінансових можливостей підприємства. Диференціація розмірів виплат за категоріями персоналу в залежності від задач, які вирішуються за їх допомогою.

Тема 6. Управлінський контроль (РН 8, РН 12)

Поняття «контроль» та його місце в системі управління організацією. Модель та етапи процесу контролю. Вимірювання реальних процесів, що здійснюються в організації.

Порівняння результатів реального виконання з встановленими стандартами. Види управлінського контролю: випереджаючий; поточний; заключний. Характеристики ефективної системи контролю. Дисфункціональний ефект системи контролю.

Етапи та модель процесу контролю. Три основних етапи контролю: вироблення стандартів і критеріїв; зіставлення з ними реальних результатів; вжиття необхідних корегуючих дій. Показники результативності об'єкта управління для всіх ключових галузей, що визначаються під час планування.

Основні характеристики ефективного контролю: стратегічна спрямованість, орієнтація на результати, відповідність до справи, своєчасність, гнучкість, простота, економічність.

Види управлінського контролю. Основні складові фінансового контролю. Аналіз беззбитковості. Визначення точки беззбитковості. Зовнішній та внутрішній аудит. Інструменти операційного контролю.

Модель процесу контролю поведінки робітників. Змістова характеристика основних етапів контролю поведінки робітників. Підходи до оцінки діяльності виконавців в організації (за абсолютними стандартами; за відносними стандартами; за критерієм ступеня досягнення цілей організації).

Складові прямого управлінського контролю поведінки робітників (винагородження; підвищення кваліфікації; підсилення мотивації; дисциплінарний вплив). Непрямий управлінський контроль поведінки робітників (селекція кадрів; організаційна культура; формалізація; тренінг).

Дисфункціональний ефект системи контролю. Поведінка, орієнтована на контроль.

Змістовий модуль 3.

Тема 7. Прийняття управлінських рішень (РН 8, РН 12)

Поняття «прийняття рішень». Фактори, що впливають на процес прийняття рішень. Місце прийняття рішень в процесі управління. Моделі теорії прийняття рішень: класична; поведінкова; ірраціональна.

Основні етапи прийняття управлінських рішень. Критерії оцінки інформаційних матеріалів при прийнятті управлінського рішення. Критерії оцінки альтернативних варіантів. порівняння альтернатив за очікуваними ефектами їх реалізації та вибір кращої альтернативи на підставі критеріїв, ідентифікованих на етапі діагнозу проблеми.

Інтуїтивна та раціональна технології прийняття рішень. Етапи раціональної технології прийняття рішень: діагноз проблеми; накопичення інформації про проблему; опрацювання альтернативних варіантів; оцінка альтернатив; прийняття рішення. Людський та організаційний фактори у процесі прийняття рішення. Індивідуальне та групове прийняття рішень. Методи творчого пошуку альтернативних варіантів.

Основні характеристики класичної моделі прийняття управлінських рішень. Особливості поведінкової моделі. Два ключових поняття поведінкової моделі за Г. Саймоном. Ірраціональна модель прийняття управлінських рішень, характеристика, особливості застосування.

Методи індивідуального творчого пошуку: аналогії, інверсії, ідеалізації. Основні методи колективного творчого пошуку: «мозковий штурм», конференція ідей, метод колективного блокноту. Методи активізації творчого пошуку: метод контрольних запитань, метод фокальних об'єктів, метод морфологічного аналізу.

Тема 8. Методи обґрунтування управлінських рішень (РН 8, РН 12)

Організація і контроль виконання рішень. Процедури стадії реалізації управлінського рішення. Задачі організаційного механізму реалізації управлінських рішень. Управлінські

рішення і відповідальність. Модель реалізації управлінських рішень. Організаційний механізм реалізації рішення. Види відповідальності. Механізми контролю відповідальності. Оцінка ефективності рішень. Чинники ефективних управлінських рішень. Основні фактори підвищення ефективності управлінського рішення.

Змістовий модуль 4.

Тема 9. Лідерство (РН 8, РН 12)

Співвідношення категорій «вплив», «влада», «залежність», «лідерство». Класифікація джерел влади. Лідерство як механізм сполучення різних джерел влади. Порівняльна характеристика менеджера і лідера.

Підхід з позиції особистих якостей керівника, поведінковий підхід, ситуаційний підхід. Авторитарно-демократичний стиль керування. Ліберальний стиль керування. Континуум стилів керування Р. Лайкерта. Керівники, що зосереджені на роботі (орієнтовані на задачу). Керівники, що зосереджені на людині (орієнтовані на робітника). Колективне управління. 4 базових системи стилів керування за Лайкертом: експлуаторсько-авторитарна; прихильно-авторитарна; консультативно-демократична; партисипативно-демократична.

Влада, яка базується на примусі. Експертна влада. Влада, яка базується на винагороді. Еталонна влада (влада прикладу). Традиційна влада. Переконавання. Вплив через участь.

Ситуаційна модель керування. Ф. Фідлера. НПК - найменш привабливий колега. Теорія «життєвого циклу» П. Херсі і К. Бланшара. Чотири стилі керування залежно від ступеня «зрілості» виконавців.

Поняття керівництва та лідерства. Традиційні концепції лідерства. Право на владу. Влада керівника в організації, її форми та джерела. Вплив. Чотири груп лідерських якостей: фізіологічні, психологічні, або емоційні, розумові, або інтелектуальні, і особистісні ділові.

Тема 10. Комунікації в управлінні (РН 8, РН 12)

Поняття «комунікація» та її роль в системі управління. Модель процесу комунікації. Основні етапи процесу комунікації та їх змістова характеристика.

Основні методи міжособових комунікацій: усна; письмова; невербальна. Переваги і недоліки кожного з методів міжособових комунікацій. Поняття «організаційні комунікації». Формальні і неформальні комунікації в організації.

Міжрівневі, горизонтальні та діагональні комунікації. Комунікаційні мережі. Базові типи комунікаційних мереж і критерії ефективності їх застосування. Мережа неформальних комунікацій.

Технологія підготовки проведення нарад і зборів. Класифікація ділових нарад та методика їх раціонального проведення. Підготовка і проведення ділових бесід та переговорів. Рівні ділового спілкування. Правила конструктивної критики під час мовного спілкування. Етика службового спілкування.

Визначення перешкод на шляху до ефективної комунікації. Розробка й реалізація засобів усунення перешкод і підвищення ефективності комунікаційних процесів.

Перешкоди на шляху до ефективної комунікації. Методи подолання перешкод до ефективної комунікації. «Вікно Джохарі». Стиль міжособових комунікацій. Стратегії підвищення ефективності комунікацій.

Змістовий модуль 5

Тема 11. Ефективність управління (РН 8, РН 12)

Зміст категорії «ефективність управління». Концепції визначення ефективності управління. Підходи до оцінки ефективності управління.

Напрямки підвищення ефективності управлінської праці:

- просування за службою;
- забезпечення прийняттого рівня освіти;
- набуття практичного досвіду;
- підвищення кваліфікації працівників управління;
- провадження періодичної атестації.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин для денної форми навчання				
	Всього	У тому числі			
		Лекції	Практич ні	Семіна рські	СРС
Змістовий модуль 1					
1. Поняття і сутність менеджменту	8	2			6
2. Розвиток науки управління	10	2		2	6
Разом за змістовим модулем 1	18	4		2	12
Змістовий модуль 2					
3. Планування в організації	10	4			6
4. Організація як функція управління	12	4		2	6
5. Мотивація	10	2			8
6. Управлінський контроль	12	4		2	6
Разом за змістовим модулем 2	44	14		4	26
Змістовий модуль 3					
7. Прийняття управлінських рішень	10	4			6
8. Методи обґрунтування управлінських рішень	10	2		2	6
Разом за змістовим модулем 3	20	6		2	12
Змістовий модуль 4					
9. Лідерство	12	4			8
10. Комунікації в управлінні	12	2		2	8
Разом за змістовим модулем 4	24	6		2	16
Змістовий модуль 5					
11. Ефективність управління	14	4		2	8
Разом за змістовим модулем 5	14	4		2	8
Усього за дисципліну	120	34		12	74

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття і сутність менеджменту. Розвиток науки управління	2
2	Планування в організації. Організація як функція управління	2
3	Управлінський контроль	2
4	Методи обґрунтування управлінських рішень	2
5	Лідерство. Комунікації в управлінні.	2
10	Ефективність управління	2
Разом		12

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Поняття і сутність менеджменту	6
2	Розвиток науки управління	6
3	Планування в організації	6
4	Організація як функція управління	6
5	Мотивація	8
6	Управлінський контроль	6
7	Прийняття управлінських рішень	6
8	Методи обґрунтування управлінських рішень	6
9	Лідерство	8
10	Комунікації в управлінні	8
11	Ефективність управління	8
Разом		74

8. Перелік питань для заліку

1. Поняття і сутність менеджменту
2. Предмет, об'єкт і суб'єкт менеджменту
3. Організації як об'єкти управління
4. Принципи менеджменту
5. Методи дослідження у менеджменті
6. Передумови виникнення науки управління
7. Етапи історичного розвитку менеджменту.
8. Основні етапи розвитку управлінської науки в Україні
9. Школи менеджменту
10. Інтегровані підходи у менеджменті
11. Сутність та класифікація функцій менеджменту
12. Сутність планування як загальної функції менеджменту
13. Поняття організації взаємодії як функції менеджменту
14. Побудова організації
15. Види організаційних структур управління
16. Проектування організаційних структур управління
17. Поняття мотивації.
18. Взаємозв'язок мотивів, потреб, спонукань і заохочень працівника у процесі мотивування
19. Теорії і моделі процесів мотивування
20. Засоби мотиваційного впливу
21. Стимулювання праці: цілі, принципи, види, форми
22. Поняття, зміст і види контролю
23. Система контролювання виробничих процесів
24. Процес контролювання поведінки працівників
25. Суть та класифікація управлінських рішень.
26. Вимоги до прийняття управлінських рішень.
27. Процес прийняття управлінських рішень.
28. Методи прийняття управлінських рішень.
29. Класифікація методів обґрунтування управлінських рішень
30. Інструменти реалізації методів обґрунтування управлінських рішень
31. Поняття і загальна характеристика керівництва та лідерства
32. Основи керівництва: вплив та влада

33. Форми впливу та влади
34. Теорії лідерства. Типологія лідерів
35. Загальна характеристика моделі сучасного менеджера
36. Інформація, її види та роль в менеджменті. Класифікація інформації
37. Носії інформації
38. Вимоги, які пред'являються до інформації
39. Поняття та характеристика комунікацій. Види комунікацій
40. Комунікаційний процес
41. Сутність організаційної ефективності і підходи до її визначення.
42. Види організаційної ефективності.
43. Сутність ефективності в менеджменті. Основні категорії ефективності.
44. Показники ефективності управління.
45. Особливості зарубіжних систем управління.

9. Методи навчання

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: лекції, бесіда, пояснення, розповідь, робота з нормативними документами; ілюстрація, демонстрація, практичні роботи; розгляд ситуативних задач.
2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальна дискусія, створення ситуації у процесі викладання, опора на життєвий досвід здобувача фахової передвищої освіти, проблемно-пошукові рішення.
3. Методи контролю і самоконтролю у навчанні: усний, письмовий, тестовий, графічний, самоконтроль, самооцінка.

10. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний: усний контроль (фронтальний, груповий, індивідуальний, комбінований, творчий); письмовий контроль (економічний диктант); тестовий контроль (тести відкритої форми); графічний контроль (схеми, таблиці); практична перевірка (практичні заняття); самоконтроль і самооцінка.

Підсумковий контроль: залік.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти здійснюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

- **«відмінно»** - здобувач фахової передвищої освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення навчальних першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок, вільно володіє державною мовою;

- **«добре»** - здобувач фахової передвищої освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, вільно володіє державною мовою; але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного завдання,

- **«задовільно»** - здобувач фахової передвищої освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають у здобувача фахової передвищої освіти невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю, на недостатньому рівні володіє державною мовою,

- **«незадовільно»** - здобувач фахової передвищої освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Самостійна робота здобувачів фахової передвищої освіти контролюється шляхом тестування.

«5» (відмінно) – якщо відповідає на 93% - 100%

«4» (добре) – якщо відповідає на 76% - 92%

«3» (задовільно) – якщо відповідає на 60% - 75%

«2» (незадовільно) – якщо відповідає на 59% - та менше питань.

Або в усній формі, здобувачу фахової передвищої освіти дається декілька питань з теми, на які пропонується дати свої обґрунтовані відповіді.

Підсумковий контроль виявляє кінцевий результат процесу викладання і вивчення здобувачами фахової передвищої освіти матеріалу дисципліни. Його завданням є перевірка розуміння здобувачем фахової передвищої освіти програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань.

Під час проведення заліку навчальні досягнення здобувачів фахової передвищої освіти оцінюються:

«відмінно» - якщо здобувач фахової передвищої освіти має глибокі і системні знання з основ менеджменту, вміє аналізувати та узагальнювати теоретичний матеріал, співвідносити загальні знання з конкретними ситуаціями; оволодів навичками критично оцінювати ситуацію; обізнаний з основною та додатковою літературою з менеджменту; матеріал викладає логічно, послідовно, переконливо.

«добре» - якщо здобувач фахової передвищої освіти виявив достатньо повні знання з дисципліни «Менеджмент»; дає правильні, хоча і не завжди повні визначення та відповіді на питання; оволодів навичками співвідносити теоретичні знання з конкретними ситуаціями; допускає незначні неточності в розкритті окремих теоретичних положень.

«задовільно» – якщо здобувач фахової передвищої освіти засвоїв програмний матеріал дисципліни в передбаченому обсязі з деякими неточностями; значну частину навчального матеріалу відтворює на репродуктивному рівні; відтворення матеріалу непослідовне, неточне., при вирішенні практичних завдань не вміє застосовувати інноваційні методики.

«незадовільно» – здобувач фахової передвищої освіти виявив слабкі знання теоретичного програмного матеріалу з «Менеджменту»; не зміг дати визначення основних понять з дисципліни ; відтворення матеріалу непослідовне, нелогічне, фрагментарне.

12. Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій з дисципліни «Менеджмент» для здобувачів фахової передвищої освіти спеціальності 075 Маркетинг / Укл.: В. Савінова – Чернігів: ВСП «ФКЕТ НУ «Чернігівська політехніка», 2024.

2. Методичні вказівки до семінарських занять з дисципліни «Менеджмент» для здобувачів фахової передвищої освіти спеціальності 075 Маркетинг / Укл.: В. Савінова – Чернігів: ВСП «ФКЕТ НУ «Чернігівська політехніка», 2024.
3. Методичні вказівки до самостійних занять з дисципліни «Менеджмент» для здобувачів фахової передвищої освіти спеціальності 075 Маркетинг / Укл.: В. Савінова – Чернігів: ВСП «ФКЕТ НУ «Чернігівська політехніка», 2024.

13. Рекомендована література

Базова

- 1.____ Волошин Р. Менеджмент. Опорний конспект лекцій. Тернопіль. 2018. 116с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/32222/1/04%20%D0%9E%D0%BF%D0%BE%D1%80>
- 2.____ Гуторова О.О. Г 97 Основи менеджменту: навч. посібник / О.О. Гуторова / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Харків: ХНАУ, 2009. 327с. URL: <https://kpdi.edu.ua/biblioteka/%D0%9E/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8>.
3. Менеджмент: конспект лекцій для студентів за спеціальностями: 122 «Комп'ютерні науки та інформаційні технології» 123 «Комп'ютерна інженерія» 073 «Менеджмент». Укл. Мостенська Т.Л., Власенко Т.О. -К., 2016. 102с. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u282/2016_mostenska_vlasenko_konspekt_lekciy_menedzhment.pdf.
- 4.____ Менеджмент : Підручник / С.Ю. Бірюченко, К.О. Бужимська, І.В. Бурачек та ін.; під заг. ред. Т.П. Остапчук. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка». Житомир: Вид-во «Рута», 2021. 856 с. URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8068/1/%D0%9C%D0%B5%D0%BD%D0%B5%>
5. Основи менеджменту : конспект лекцій для здобувачів вищої освіти ступеня «Молодший бакалавр» спеціальності 073 «Менеджмент» денної форми навчання / уклад. В. М. Стамат, А. С. Полтораки. Миколаїв : МНАУ, 2022. 162 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11576/1/stamat-osn-menedzhment-lekc-2022.pdf>.
6. Стахів О. Г., Явнюк О. І., Волощук В. В. Основи менеджменту: Навчальний посібник. / За наук. ред. док. екон. наук, проф. М. Г. Бойко. ІваноФранківськ, «ЛілеяНВ», 2015. 336 с. URL: http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki_pracevlasht/vstup_do_menedg.pdf.
7. Шкільняк М. М, Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Крисько Ж. Л., Демків І. О. Менеджмент: Навчальний посібник. Тернопіль: Крок, 2017 р. 252 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/31710/1/%D0%9C%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%>

Допоміжна

1. Бесєдін М.О. Основи менеджменту: оцінно-ситуаційний підхід (модульний варіант): Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 496с.
2. Основи менеджменту і маркетингу : навчальний посібник / Л.Ф. Кожушко, Т.О. Кузнецова, О.Ю. Судук. Рівне: НУВГП, 2016. 291с.
3. Основи менеджменту. Теорія і практика : навч. посіб. / Г.Є. Мошек, І.П. Миколайчук, Ю.І. Палеха, Ю.В. Поканевич, А.С. Соломко, О.В. Коваленко, Н.В. Коваленко, В.С. Ціпуринда, Г.П. Сиваненко, О.І. Белова; за заг. ред. проф. Мошека Г.Є. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 528с.
4. Осовська Г. В. Менеджмент : підручник / Г. В. Осовська, О. А. Осовський. К.: Кондор-Видавництво, 2015. 563 с.

5. Палеха Ю.І., Основи менеджменту теорія і практика: навчальний посібник / Ю.Палеха, Г.Мошек, І. К. : Ліра-К. 2018. 528 с.
6. Кузьмін О. Є., Мельник О. Г. Основи менеджменту. 2-ге видання, доповнене ("Академвидав"). Підручник. К. 2007. 464 с.
7. Скібіцька Л.І., Скібіцький О. М. Менеджмент. Навчальний посібник. / Л. І. Скібіцька, О. М. Скібіцький. К.: Центр учбової літератури, 2007. 416 с.
8. Д.Г. Кучеренко. Менеджмент. Курс Лекцій. 2-ге видання., Д.Г. Кучеренко.- Київ: Центр учбової літератури, 2021. 184 с.
9. Скрипко Т.О., Ланда О.О. Менеджмент. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 176 с.
10. Баєва О.В. Основи менеджменту: практикум: навч. посібник / О.В. Баєва, Н.І. Новальська, К.О. Згалат-Лозинська. К.: «ЦУЛ», 2007. 524 с.
11. Василенко В. Теорія та практика розробки управлінських рішень: Навч. посіб / В. Василенко. К.: ЦУЛ, 2003. 420 с.
12. Виноградський М.Д. Менеджмент організацій: Навч. посібник / М.Д.Виноградський, А.М. Виноградська, О.М. Шкапова. К.: Кондор, 2004. 598 с.
13. Виноградський М.Д. Організація праці менеджера: Навч. посібник / М.Д.Виноградський, А.М. Виноградська, О.М. Шкапова. К.: Кондор, 2003. 414 с.
14. Гірняк О.М. Менеджмент: теоретичні основи і практикум: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти / О.М. Гірняк, П.П.Лазановський. К: «Магнолія плюс», Львів: «Новий світ 2000», 2003. 336 с.
15. Гріфін Р. Основи менеджменту: Підручник / Р. Гріфін, В. Яцура / Наук. ред. В.Яцура, Д. Олесевич. Львів: Бак, 2001. 624 с.
16. Колот А.М. Мотивація персоналу: Підручник. К.: КНЕУ, 2002. 345 с.
17. Кузьмін О.Є. Основи менеджменту. 2-ге видання, доповнене / О.Є.Кузьмін, О.Г.Мельник. К.: Академвидав, 2007. 464 с.
18. Мазаракі А.А. Основи менеджменту: підручник для студентів вищих навчальних закладів / А.А. Мазаракі, О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник та ін.; за ред. А.А. Мазаракі. Харків: Фоліо, 2014. 846 с.
19. Менеджмент. Навчальний посібник / За ред. С.І.Михайлова. Вінниця: НОВА КНИГА, 2006. 416 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Сервер Верховної Ради України: <http://www.rada.gov.ua/>
2. Міністерство фінансів України <http://www.minfin.gov.ua/>
3. Державна податкова служба України <http://www.sta.gov.ua/>
4. Державна митна служба України <http://www.customs.gov.ua/>
5. Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку <http://www.ssmc.gov.ua/>
6. Рахункова палата України <http://www.ac-rada.gov.ua/>
7. Ліга Бізнес Інформ: www.liga.net/
8. Нормативні акти України: www.nau.kiev.ua
9. Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва: <http://www.dkrp.gov.ua/control/uk/index>
10. Державна служба статистики України: www.ukrstat.gov.ua